

Бахов І. С.,

завідувач кафедри іноземної філології та перекладу
Міжрегіональної Академії управління персоналом

СЕМАНТИЧНІ МАРКЕРИ Й ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ У ПЕРЕКЛАДІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ СОЦІОЛОГІЧНИХ ТЕКСТІВ

Анотація. У статті йдеться про інтертекстуальність у перекладознавчому аспекті. Визначено роль семантичних маркерів у перекладі спеціалізованих, зокрема соціологічних текстів. Досліджується явний міжтекстовий зв'язок, або цитування, тобто включення інших текстів у побудову спеціалізованого тексту – традиційний міжтекстовий формат, що є відмінною характеристикою написання спеціалізованих текстів, особливо наукових. Увагу зосереджено на цитуваннях, які вживаються для тлумачення, і показано, як семантичні маркери можуть бути корисними для перекладача спеціалізованих соціологічних текстів у фазі аналізу тексту, що передуює перекладу.

Ключові слова: інтертекстуальність, переклад, спеціалізований текст, соціологічний текст, семантичні маркери.

Постановка проблеми. Явище інтертекстуальності завжди привертало увагу дослідників у галузі мовознавства і літературознавства, журналістики, реклами та мас-медіа, а останнім часом починає привертати увагу фахівців із перекладознавства, оскільки існують певні складнощі, які виникають під час перекладу [1, с. 4–5]. Широкий науковий загал одноставно визначає *інтертекстуальність* як наявність у тексті слідів інших текстів і як діалогічний зв'язок тексту у семіотичному універсумі із попередніми (рекурсивний зв'язок) і подальшими (прокурсивний зв'язок) текстами. Таким чином, реалізовано текстовий процес, текстову динаміку. Звідси витікає думка про міжтекстові зв'язки у науковому дискурсі як засіб продукування, передавання та зберігання наукової інформації [2]. Термін «інтертекстуальність» був запропонований французькою дослідницею Ю. Крістєвою, котра називає інтертекстуальністю інтеракцію, яка відбувається всередині окремого тексту. Для суб'єкта, що пізнає, інтертекстуальність – це ознака того способу, яким текст прочитує історію та вписується в неї [3, с. 102].

Зацікавленість дослідників міжтекстовою взаємодією мотивована формуванням нового погляду на діалогічну взаємодію тексту або теорії інтертекстуальності в середині минулого століття. Із новими підходами та напрямками дослідження – інтертекстуальним, лінгвістичним, літературознавчим, лінгвокультурологічним, стилістичним, когнітивним, семіотичним, комунікативно-прагматичним, перекладознавчим – природа та властивості цих понять, межі їх інтертекстуальної атрибуції все ще залишаються дискусійними [5; 7]. Визнання значущості інтертекстуальності під час перекладу спеціалізованих текстів із соціології зумовило потребу вивчення цієї проблеми і в перекладознавчому ракурсі. Питання дослідження інтертекстуальності як проблеми перекладу спеціалізованих текстів досі залишається практично відкритим.

Отже, актуальність роботи та теми визначається необхідністю системного вивчення інтертекстуальності як перспективної проблеми перекладу спеціалізованих текстів.

Об'єктом дослідження є семантичні маркери у перекладі спеціалізованих текстів із соціології, предметом – лінгвістичні характеристики таких маркерів як результату їх міжтекстових взаємодій. Звідси постає **мета дослідження**, яка полягає в аналізі способів відтворення інтертекстуальних одиниць у перекладі спеціалізованих текстів із соціології.

Виклад основного матеріалу. Мало хто з учених досліджував проблеми, специфічні для цієї форми перекладу спеціалізованих текстів. До винятків, однак, належить І. Валерштайн, чий фундаментальні праці, присвячені перекладу соціологічних текстів, добре інформують щодо сучасної думки про предмет – від Ж. Прайс до Проекту соціологічного перекладу, реалізованого Американською радою наукових товариств [19].

Спеціалізовані типи текстів відрізняються від їхніх неспеціалізованих («загальних») або літературних аналогів за чотирма параметрами: метою, темою, цільовою аудиторією та структурою тексту. Ці параметри, вперше сформульовані І. Мейер та П. Расселл, застосовуються також і до соціологічних текстів [12]. Спеціалізовані тексти зазвичай використовують мову для досягнення принаймні двох базових цілей: поширення даних та ідей і побудови знань. Як такі, вони є важливими для будь-якої діяльності, орієнтованої на дослідження, як у науковій, так і в приватній сфері.

Соціологічні тексти мають, крім цих чотирьох параметрів, фундаментальну відмінну характеристику, яку Ж. Прайс резюмував таким чином: «вони мають справу з концепціями» [16, с. 348]. Дійсно, в соціологічних текстах використовуються концепції для передавання специфічних поглядів на реальність, які мають ідеологічну основу, тобто знаходяться у рамках певної теорії. Проте ці концепції, як стверджує І. Валерштайн, «не є дрібницями». Насправді «кожна з цих концепцій є цілою теорією» або «теорією історії концепції» [19, с. 108], теорією, яка ніколи не буває повністю завершеною, а продовжує змінюватися з часом, включаючи в себе зміни та поправки, зроблені первісним автором у подальших працях або сучасними чи пізнішими авторами в їхніх працях. «Слова-символи» або терміни, пов'язані з цими концепціями, можуть бути унікальними, тобто специфічними для автора та його праць. Як пояснює І. Валерштайн [19, с. 108], подеколи автор буквально винаходив слово (або фразу). В інших випадках автор брав слово, яке вже можна було знайти у словниках, і використовував його, як він вважав за потрібне. Таке використання було подібним до того, як використали б його інші автори того часу, але інколи автор давав слову-символу виразно новий (навіть незвичайний) зміст.

Через погано визначений і динамічний характер соціологічних концепцій та їхню важливість для соціологічних текстів багато вчених стверджували, що перекладачі цих текстів мають самі бути вченими або, якщо вони ними не є, бути дуже добре знайомими зі сферами чи підсферами, до яких ці тексти належать. Дійсно, знаходження саме того значення текстів,

яке закладав у них автор, є складним завданням – навіть для спеціалістів із відповідної дисципліни. Проте перекладачі мають набагато більшу відповідальність, аніж звичайні читачі: «зрештою, якщо окремих читач розуміє щось неправильно, від наслідків цього страждає він сам, але коли помилку робить перекладач, він вводить в оману безліч людей» [19, с. 116].

Міжтекстовий зв'язок у спеціалізованих текстах. У нашій статті йдеться про зрозумілість соціологічних текстів для перекладачів, які можуть не бути вченими і не мати статусу членів групи, незважаючи на глибокі професійні знання сфер або спільнот дискурсу, з яких ці тексти походять. Соціологічні тексти, в силу їхнього виключного характеру, мають притаманні їм риси, які можуть підвищити або, навпаки, знизити здатність читача отримати повний доступ до їхнього змісту [9]. Одну таку рису, релевантну для інтерпретації соціологічних концепцій, буде досліджено в статті: це явний міжтекстовий зв'язок або цитування, тобто включення інших текстів у побудову спеціалізованого тексту – традиційний міжтекстовий формат, що є відмінною характеристикою написання спеціалізованих текстів, особливо – наукових соціологічних текстів, для якого ця практика є, по суті, обов'язковою [18, с. 108].

Явний міжтекстовий зв'язок зазвичай вважається засобом, за допомогою якого той, хто пише спеціалізований текст, відзначає, що перебуває в інтелектуальному боргу перед іншими авторами, підтримує їхні твердження та нейтралізує заперечення, підвищує загальну переконливість своїх аргументів. Як такі, цитування грають певну роль у соціальній побудові знань у тому сенсі, що вони створюють мапу зв'язків, які сполучають текст автора з працями інших авторів і вчених.

У соціологічних текстах цитування можуть виступати в ролі семантичних маркерів, які відстежують та ідентифікують аспекти «теорії історії» певної концепції. Приклад, наведений нижче, є саме таким випадком. У ньому автор намагається помістити дві суміжні концепції – «філологічний переклад» і «комунікативний переклад» – у певний контекст, надаючи історичного контексту і вказуючи, що відрізняє ці дві концепції від подібних, які вживаються іншими авторами в їхніх творах.

Різниця між «філологічним» і «комунікативним перекладом» сягає, принаймні, знаменитого розрізнення Фрідріхом Шлаєрмахером *verfremdende ma einbürgernde Übersetzungen*, яке багато хто наслідував, використовуючи інші терміни. Що ставить розрізнення «філологічного» – «комунікативного» осібню від інших подібних розрізень і концепцій, так це те, що воно є інтегрованим до несуперечливої теорії критики перекладу, в рамках якої походження та функції цих двох типів перекладу послідовно описуються та пояснюються [9, с. 245].

Спеціалізовані тексти, такі як соціологічні, існують не ізольовано: вони зв'язані між собою в мережі, які з'єднують поточні тексти з попередніми текстами і передбачають зв'язки з ще не написаними текстами. Фактично було відзначено, що тексти формуються способами, в які вони реагують на попередні тексти, з одного боку, і намагаються передбачити реакції наступних текстів, з іншого. Тому можна сказати, що соціологічні тексти є фундаментально гетерогенними або «міжтекстовими», тобто вони «складаються з елементів інших текстів» – попередніх, сучасних і, певною мірою, майбутніх [7, с. 270].

Цитування як семантичні маркери. Цитування, найпоширеніша форма «явного міжтекстового зв'язку», є важливою темою дослідження принаймні у трьох різних дисциплінах: інформатиці, соціології науки та прикладній лінгвістиці. Ви-

ходячи з результатів роботи, проведеної у сферах інформатики та соціології науки, прикладні лінгвісти, такі як Н. Гарвуд [8], стверджують, що цитування можна розглядати як «багатофункціональний прагматичний акт» у тому сенсі, що воно уможливує нормативну, соціально-конструкціоністську та риторичну інтерпретацію. Як «багатофункціональний прагматичний акт», цитування визнає право власності авторів (винагороду), створює інтелектуальні або концептуальні зв'язки (соціальну побудову знань) і підвищує загальну риторичність текстів (переконувальності).

Далі ми зосередимося на цитуваннях, які визнають специфічний тип міжтекстового зв'язку – історичну якість концепцій соціології та їхніх «слів-символів» або термінів. Ці цитування, які ми далі називатимемо *семантичними маркерами*, мають усі ознаки цитувань, згадані вище. Як усі цитування, вони є «багатофункціональними прагматичними актами», що, як стверджував Н. Каплан, становлять «соціальні засоби», за допомогою котрих спільноти дискурсу «вирішують проблеми прав власності та домагання пріоритету» [10]. Проте, на відміну від цитувань узагалі, *семантичні маркери пов'язані зі значенням терміна*: вони використовуються, коли автори хочуть уточнити, що вони розуміють під терміном, зокрема коли цей термін уже було вжито або визначено в іншому місці. Тому, з погляду змісту тексту, їхній внесок є, по суті, семантичним за своєю природою, більше пов'язаним із точністю мови, якою формулюються аргументи тексту, аніж із ідентифікацією теоретичних основ чи методу, або з мобілізацією підтверджуючих доказів для тверджень, що робляться в тексті. Семантичні маркери грають важливу роль щодо однієї з головних якісних характеристик соціологічних текстів: ці тексти зазвичай працюють зі значеннями, визначеними самими текстами і меншою мірою – фізичними контекстом зовнішнього світу, або, за словами Ж. Прайс [16, с. 348], «мають справу з концепціями» та «використовують ці концепції як свій основний спосіб комунікації» [19, с. 88].

Як засоби для побудови значення у соціологічних текстах, семантичні маркери мають бути цікавими для перекладачів, яким доводиться їх перекладати. Дійсно, перекладачі, незалежно від того, чи вони самі є вченими, чи ні, зазвичай мають аналізувати тексти, які їм дали, до того, як почнуть їх перекладати, «оскільки це видається єдиним способом забезпечення того, що тексти будуть правильно зрозумілі» [13, с. 1]. У цьому відношенні корисним може бути розуміння того, як семантичні маркери діють у дискурсі соціології.

Семантичні маркери, або цитати, включені автором, який бажає визнати «семантичний» борг, схожі на «контексти, багаті на знання». Концепцію «контексту, багатого на знання», або «КБЗ», розробила І. Мейєр [12] у сфері, пов'язаній із перекладом спеціалізованих текстів, а саме у сфері термінології розрахунку, зокрема напівавтоматичного вибирання знань. Контексти, багаті на знання, є фрагментами тексту, що виражають «концептуальну інформацію для терміна» [12], тобто інформацію, яку може використовувати фахівець із мови, такий як перекладач, для набуття предметних знань про термін. Унаслідок цього їм в останні роки приділяється значна увага, і їх часто використовують під час спроб створити термінологічні ресурси, метою яких є саме допомога перекладачам у розумінні та продукуванні спеціалізованих текстів. Семантичні маркери, які визначають або пояснюють, схожі на «визначальні експозитиви» Пірсон – це термін, упроваджений Дж. Пірсон [14, с. 105], також у сфері термінології розрахунку, для позначення випадків,

«коли визначення, що вже існують, повторюються або перефразуються для цілей роз'яснення або пояснення». Дж. Пірсон [14, с. 118] зазначила, що на «визначальні експозитиви» в тексті можуть явно вказувати поверхневі риси, які слугують для ідентифікації автора оригіналу, так, як це було б і у випадку з семантичними маркерами, якими вони, проте, часто не є. Відсутність поверхневих рис могла б вказувати на статус визначення, тобто на те, що його було всотано до фонових знань сфери, і що його вже не можна з'єднати з його автором через т. зв. явище «стирання через включення». Фактично, багато прикладів Дж. Пірсон, здається, потрапляють до цієї категорії, як можна судити з двох визначальних експозитивів, взятих зі збірки її творів.

«Скелетний м'яз складається з пучків м'язових волокон, з'єднаних сполучною тканиною» [14, с. 147].

«Транспірація – це процес, за якого рослини виділяють воду в повітря через отвори в їхньому листі» [14, с. 153].

Семантичні маркери не лише визначають або пояснюють значення термінів. Встановлюючи зв'язки з більш ранніми працями, вони також надають етимологічну інформацію, ідентифікують синоніми, сигналізують про змінені значення, вказують на еквівалентні вирази в інших мовах і т. ін. Коли семантичні маркери роблять останнє без визначення або пояснення, вони нагадують «часткові визначальні експозитиви» Дж. Пірсон – сегменти тексту, «які можуть просто надавати інформацію про синоніми або правильний термін, який треба вжити в певному контексті» [14, с. 119]. Але, на відміну від часткових визначальних експозитивів, усі семантичні маркери є цитуваннями – сегментами тексту, які з'єднують семантичний зміст, на який звертається увага, з його першоджерелом. Наприклад, семантичний маркер, наведений нижче, ідентифікує семантичний зв'язок між «горизонтальною інтерпретацією мов» – виразом дещо специфічним – і «чергуванням кодів», терміном, що є більш поширеним у літературі. Теоретики майже завжди посилаються на тексти, які містять те, що М. Люїс називає «горизонтальною інтерпретацією» мов, оригінальним синонімом більш поширеного виразу «*чергування кодів*» [17, с. 459–460].

Семантичні маркери у перекладі соціологічних текстів.

Соціологічні тексти, як було показано вище, є особливою формою спеціалізованого дискурсу, який здійснює комунікацію за допомогою концепцій, що складають теорію або специфічні для сфери інтерпретації того, що існує в зовнішньому світі. Проте ці концепції є дуже мінливими – їхній зміст постійно змінюється через постійно триваючі інтелектуальні дослідження та дебати. Багато що з цієї інтелектуальної діяльності описується в публікаціях – таких, як соціологічні тексти, в яких учені відстежують, інтерпретують, переглядають і змінюють існуючі концепції або впроваджують нові. Тоді з цього випливає, що кожна соціологічна концепція «[сама] є цілою теорією» [19, с. 108].

Мінлива якість соціологічних концепцій і термінів, які їх позначають, становлять серйозну проблему для будь-якого читача соціологічних текстів, у т. ч. для перекладачів. Дійсно, через це для інтерпретації соціологічних концепцій треба бути знайомим не лише з предметом тексту, який їх містить, а й із літературою сфери або частини сфери, з якою пов'язаний текст, і через яку концепції з часом розвиваються. Проте навіть якщо читач володіє необхідними знаннями, усе ж між значенням тексту, яке заклад у нього автор, і здатністю читача оцінити та повністю віднайти його зазвичай залишається розмита область.

Можна сказати, що семантичні маркери становлять таку текстову підказку. Маючи справу, головним чином, з інтер-

претацією значення, вони включають фонову інформацію про концепції та їхні терміни просто в текст. Роблячи це, семантичні маркери також можуть грати роль маяків під час процесу читання і допомагати вести читача через текст, зокрема через зміст сегментів, до яких їх було включено. Крім того, семантичні маркери не лише сигналізують про знання автором, що вдається до цитування, історичного розвитку концепції, а й також вказують на певне усвідомлення потреб потенційних читачів, незалежно від того, чи є вони «інсайдерами» відповідної дисципліни, чи ні. У цьому сенсі їх можна вважати «інтерактивним ресурсом», тобто ресурсом, що є доступним для кожного автора, якому треба управляти потоком інформації в ході всієї побудови тексту, постійно передбачаючи вірогідні реакції та потреби уявних читачів. Дійсно, за словами П. Томпсона, «автори роблять припущення про питання, які можуть поставити читачі, і будують текст так, аби там були відповіді» [18, с. 61]. Видається, що одним зі способів дати ці відповіді є використання семантичних маркерів, які розповідають про значеннєвий зміст ключових термінів, ужитих у тексті, або про інші семантичні характеристики цих термінів. Внаслідок цього корисною стратегією читання для читачів, без сумніву, був би пошук у тексті семантичних маркерів і обробка цих маркерів не лише як цитувань, тобто як зв'язків із більш ранньою літературою, а й також як спроб автора встановити контакт із читачем і відреагувати на вірогідну або очікувану потребу в додатковій семантичній чи концептуальній інформації.

У контексті перекладу соціологічних текстів є сенс віднести семантичні маркери до «внутрішньотекстових факторів» [13], які треба уважно вивчити під час аналізу перед здійсненням перекладу спеціалізованого тексту. Вони є «контекстами, багатими на знання», які надають неоціненну допомогу в інтерпретації, тлумаченні тексту мовою оригіналу і, крім того, ідентифікують джерела, які можна буде використати, якщо видасться необхідним здійснити додаткове дослідження історії концепції. Коротше кажучи, вони є дуже корисними в герменевтичній фазі перекладу соціологічного тексту, навіть за умови, що, за твердженням Б. Пончарал, інтерпретація тексту, отриманого в результаті, завжди залишиться до певної міри суб'єктивною [15, с. 103]. Для того, аби перекласти текст про гуманітарні науки, потрібно, щоб перекладач пристосувався до нього, тобто щоб він здійснив особисту інтерпретацію, за необхідності суб'єктивну, і щоб він подумав над тим, за допомогою якого засобу можна найкращим чином відтворити цю інтерпретацію своєю мовою, тобто мовою перекладу [15, с. 103].

Для того, аби дослідити роль, яку семантичні маркери можуть відігравати в герменевтичній стадії перекладу соціологічного тексту, звернімо увагу на такий уривок з нашої добірки: *Однією з головних причин вибору на користь спостереження за впливом на ці чотири окремі здатності є те, що вони відображають чотири когнітивні стадії вирішення проблеми перекладу*. Автор уривка посилається на добре відоме явище перекладу – явище *проблеми перекладу*. Проте проблеми перекладу можуть належати до багатьох різних типів (лексичного, синтаксичного, семантичного, культурного і т. ін.) і, внаслідок цього, цей начебто прозорий термін дозволяє інтерпретувати його більш ніж в один спосіб. Семантичний маркер, який іде безпосередньо за уривком, є особливо корисним у цьому разі.

Спіраючись на висновки, які В. Льюїс зробив у своєму емпіричному дослідженні 1991 р., ми вважаємо, що «проблема перекладу» присутня в будь-якому сегменті тексту, що вимагає

від перекладача свідомої уваги, оскільки він не може перекласти його автоматично (без необхідності зупинитися та подумати про нього) [11].

Семантичні маркери, які, на відміну від щойно проаналізованого маркера, не дають визначення, а надають інші типи термінологічної інформації, є також дуже корисними на герменевтичній стадії перекладу соціологічного тексту. Дійсно, вони зазвичай ідентифікують аспекти історичного розвитку певної концепції, які стосуються – часто досить специфічного – характеру слова-символу або терміна цієї концепції. До цієї категорії належать семантичні маркери, які зосереджуються на походженні слова-символу (етимологія або називання), на використанні інших слів-символів іншими авторами (синонімія) або на наявності інших значень або інтерпретацій в інших працях (багатозначність). Ще одним прикладом є семантичні маркери, метою яких є поміщення концепції до контексту її взаємозв'язків з іншими, такими, як ті, що ідентифікують концепції вищого або нижчого рівня (гіпонімія). Усі ці семантичні маркери дають читачеві / перекладачеві знання про потенційні термінологічні проблеми, які ставить лексика сфери, до котрої належить текст, посиляючись, крім того, на джерела додаткової інформації для перекладача.

Хоча семантичні маркери є зазвичай корисними для перекладача, вони іноді можуть зменшувати зрозумілість, надмірно заглушуючи голоси автора та цитованого автора, або надаючи інформацію, яка є двозначною чи неповною. Наприклад, коли автори вдаються до цитування – семантичний маркер є цитуванням, – вони заохочують читачів до пошуку. Читачі можуть прийняти чи не прийняти це заохочення, але якщо вони його приймають, вони очікують, що він підтвердить їхні очікування, тобто що вони будуть здатними знайти потрібну інформацію без надмірних зусиль і ця інформація буде корисною.

Проте загалом семантичні маркери можуть, завдяки їхній діалогічній та інтерактивній властивості, грати роль маяків, що полегшують інтерпретацію тексту, яка є однією з серйозних проблем перекладу соціологічних текстів.

Висновки. Цитування виконують багато функцій у спеціалізованому дискурсі. Включаючи текст, що будується, в історичний ланцюжок продукування тексту, вони визнають інтелектуальний борг, беруть участь у соціальній побудові знань і збільшують загальну переконливість тексту. Крім того, вони можуть допомагати окреслювати значення специфічних термінів у рамках нового тексту. Як семантичні маркери, цитування набувають подвійної діалогічної властивості: вони орієнтовані на авторів попередніх текстів, на яких вони посиляються і з якими вони працюють над значенням термінів, а також «взаємодіють» із читачем, реагуючи на можливі питання або вірогідні потреби у більш точній семантичній або концептуальній інформації. У цій останній ролі вони стають безцінними для перекладача соціологічних текстів, оскільки позитивно впливають на загальну зрозумілість тексту, який пишеться для обраної аудиторії – групи «інсайдерів» певної дисципліни, до якої може входити, а може й не входити перекладач.

Література:

- Грек Л.В. Интертекстуальність як проблема перекладу (на матеріалі англійських перекладів української постмодерністської прози): дис. ... канд. філол. наук. К., 2006. 208 с.
- Каширіна І.В. Особливості реалізації категорії інтертекстуальності в жанрі наукової статті. Зб. тез доповідей щорічної наук.-практ. конф. ЗНТУ. Т. 4: ЗНТУ, 2014. С. 17–18.
- Кристева Ю. Бахтин, слово, діалог и роман. Вестник МГУ. 9. Филология. 1995. № 1. С. 97–124.
- Приходько В.Б. Интертекстуальність як проблема перекладу. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». 2017. № 1 (130). С. 262–266.
- Сунько Н.О. Алюзія як маркер інтертекстуальності в англійськомовному газетному заголовку: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Чернівці, 2016. 23с.
- Collet, Tanja. La manière de signifier du terme en discours. Meta: Translators' Journal. 2009. № 54(2). P. 279–294.
- Fairclough, Norman. Intertextuality in Critical Discourse Analysis. Linguistics and Education. 1992. № 4. P. 269–293.
- Harwood, Nigel. Citation Analysis: a Multidisciplinary Perspective on Academic Literacy. Applied Linguistics at the Interface / Mike Baynham et al. (eds). London: BAAL and Equinox. 2004. P. 79–89.
- House, Juliane. Translation Quality Assessment: Linguistic Description versus Social Evaluation. Meta: Translators' Journal. 2001. № 46 (2). P. 243–257.
- Kaplan, Norman. The Norms of Citation Behaviour: Prolegomena to the Footnote. American Documentation. 1965. № 16 (3). P. 179–184.
- Lörscher, Wolfgang. Translation Performance, Translation Process, and Translation Strategies. A Psycholinguistic Investigation. Tübingen: Gunter Narr, 1991.
- Meyer, Ingrid and Pamela Russell. The Role and Nature of Specialised Writing in a Translation-specific Writing Program. TTR: traduction, terminologie, redaction. 1988. № 1 (2). P. 114–124.
- Nord, Christiane. Text Analysis in Translation. Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis. Amsterdam: Editions Rodopi B.V., 2005.
- Pearson, Jennifer. Terms in Context. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, 1998.
- Poncharal, Bruno. Le Social Science Translation Project et la traduction des sciences humaines. Hermès. 2007. № 49. P. 99–106.
- Price, Joshua M. Translating Social Science: Good versus Bad Utopianism. Target. 2008. № 20 (2). P. 348–364.
- Stratford, Madeleine. Au tour de Babel! Les défis multiples du multilinguisme. Meta. 2008. № 53 (3). P. 457–470.
- hompson, Paul and Chris Tribble. Looking at Citations: Using Corpora in English for Academic Purposes. Language Learning & Technology. 2001. № 5 (3). P. 91–105.
- Wallerstein, Immanuel. Scholarly Concepts: Translation or Interpretation? Translation Horizons Beyond the Boundaries of Translation Spectrum. Translation Perspectives IX / Marilyn Gaddis Rose (ed.). Binghamton (NY): State University of New York at Binghamton, 1996. P. 107–117.

Бахов И. С. Интертекстуальность и роль семантических маркеров при переводе специализированных социологических текстов

Аннотация. В статье идет речь об интертекстуальности в переводоведческом аспекте. Определена роль семантических маркеров в переводе специализированных, в т. ч. социологических текстов. Исследуется явная межтекстовая связь, или цитирование, включение других текстов при построении специализированного текста как традиционный межтекстовый формат, который является отличительной характеристикой написания специализированных текстов, особенно научных. Внимание сосредоточено на цитированиях, которые используются для толкования, и показано, как семантические маркеры могут быть полезными для переводчика специализированных социологических текстов в фазе анализа текста, предшествующего переводу.

Ключевые слова: интертекстуальность, перевод, специализированный текст, социологический текст, семантические маркеры.

Bakhov I. Intertextuality and the role of semantic markers in the translation of specialized sociological texts

Summary. The article deals with intertextuality in the translation aspect. The role of semantic markers in translating specialized, including sociological texts has been defined. Explicit intertext communication or citation, the inclusion of other texts in the construction of a specialized text as a traditional intertextual format, which is a distinctive

characteristic of the writing of specialized texts, especially scientific ones, is explored. Attention is focused on citations, which are mainly used for interpretation, and it is shown how semantic markers can be useful for a translator of specialized sociological texts in the phase of analysis of the text preceding the translation.

Key words: intertextuality, translation, specialized text, sociological text, semantic markers.